

Školský vzdelávací program pre etickú výchovu 6.ročník základnej školy.

Vzdelávacia oblasť	Človek a hodnoty
Názov predmetu	Etická výchova
Stupeň vzdelania	ISCED 2
Ročník	šiesty
Časový rozsah výučby	33 hod. /1 hod. týždenne
Vyučovací jazyk	Slovenský jazyk
Poznámka	Povinný predmet
Dátum poslednej zmeny	1.september 2011
Vypracoval	Mgr. Beáta Ondrišáková

1.Charakteristika predmetu:

Poslaním povinne voliteľného predmetu etická výchova je vychovávať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Pri plnení tohto cieľa sa neuspokojuje iba s poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale zážitkovým učením účinne podporuje pochopenie a interiorizáciu (zvnútornenie) mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade. Pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Etická výchova sa prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Pre etickú výchovu je primárny rozvoj etických postojov a prosociálneho správania. Jej súčasťou je aj rozvoj sociálnych zručností (otvorená komunikácia, empatia, pozitívne hodnotenie iných...) ako aj podpora mentálnej hygieny, podieľa sa na primárnej prevencii porúch správania a učenia.

2.Ciele vyučovacieho predmetu:

- poskytnúť žiakom impulzy a pozitívne skúsenosti, ktoré podporujú základnú dôveru, autonómiu a iniciatívu
- umožniť im osvojiť si základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania, učiť ich pozitívne hodnotiť seba aj druhých, tvorivo riešiť každodenné situácie v medziľudských vzťahoch
- vysvetliť žiakom pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie
- umožniť žiakom osvojiť si ďalšie sociálne zručnosti, napr. vyjadrovanie citov, empatie, asertívne správanie
- umožniť žiakom osvojiť si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované dospievanie, učiť ich poznávať sám seba, objavovať svoju identitu, rozvíjať sebaoceňovanie
- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami

- vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s ochranou prírody a životného prostredia
- učiť žiakov rešpektovať ľudí s inými názormi, zároveň však ostať sám sebou; formulovať svoje životné ciele, byť odolný voči nevhodným ponukám, ostať slobodný od závislostí, ktoré znehodnocujú a ohrozujú náš život

Dosahovanie týchto cieľov ráta s aktivizáciou a rozvojom nonkognitívnych funkcií osobnosti, ktoré uvádza profesor M. Zelina v systéme KEMSAK:

K – kognitivizácia, ktorej cieľom je naučiť človeka poznávať, myslieť, riešiť problémy

E – emocionalizácia, cieľom je naučiť človeka cítiť a rozvíjať jeho kompetencie pre cítenie, prežívanie, rozvíjať jeho city

M – motivácia, cieľom je rozvinúť záujmy, potreby, túžby, chcenia osobnosti, jej aktivity

S – socializácia, jej cieľom je naučiť človeka žiť s druhými ľuďmi, naučiť ich komunikovať, tvoriť progresívne medziľudské vzťahy

A – axiologizácia, ktorej cieľom je rozvíjať progresívnu hodnotovú orientáciu osobnosti, učiť hodnotiť

K – kreativizácia, cieľom tejto funkcie je rozvíjať v osobnosti tvorivý štýl života.

3. Kľúčové kompetencie

Názov kľúčovej kompetencie	Smerovanie výučby
INTERPERSONÁLNE KOMPETENCIE	- Žiť a pracovať s inými - Plánovať, organizovať, hodnotiť prácu tímu - Empatia - Nenásilne riešiť konflikty - Tolerancia iných - Udržiavať harmonické medziľudské vzťahy - Konštruktívne vyjednávať - Zodpovednosť
Komunikatívne kompetencie	- dokáže vnímať seba ako súčasť jednotlivých štruktúr spoločnosti - efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie
Občianske kompetencie	- vie vysvetliť príčiny a dôsledky migrácie poznať možnosti zmeny postavenia jednotlivca v spoločnosti. - posilňuje svoju národnú identitu, sebauvedomenie, sebaovládanie, sebamotivácia, angažovanosť EQ – emocionálna inteligencia - uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných - má predpoklady zainteresovane sledovať a posudzovať udalosti a vývoj verejného života a zaujímať k nim stanoviská
Riešenie problémov	- uplatňuje zodpovednosť voči právam ostatných v bežnom živote. - získava zručnosti občianskeho života.

Učiť sa učiť	<p>-poznať a chápať pojmy empatia, asertivita, spolupráca a prosociálne (sociálne pozitívne) správanie</p> <p>vysvetliť žiakom základné pojmy súvisiace s voľbou životných cieľov, svetonázorom, náboženstvom, etickými hodnotami a normami</p> <p>-pochopiť základné etické problémy súvisiace s ekonomickými hodnotami, pravdou a dobrým menom</p> <p>-poznať základné pojmy súvisiace s ochranou prírody</p>
---------------------	---

4.Stratégia vyučovania:

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania		
	Metódy	Postupy	Formy práce
6.ročník 1.Identifikácia a vyjadrenie vlastných citov 2.Empatia 3.Asertivita 4.Pozitívne vzory 5.Prosociálne správanie	rozhovor -zážitkové metódy -situačná metóda -otvorená komunikácia -modelové situácie	-žiak venuje pozornosť verbalizácii citového života -rozvíja empatické vnímanie iných ľudí na základe pochopenia seba samého -chápe podstatu asertivity -vie rozlíšiť pozitívne a negatívne vzory -chápe komponenty prosociálneho správania	– hranie rolí; – samostatná práca – práca vo dvojiciach – prosociálne aktivity – braimstorming

5. Obsah vzdelávania:

Základné témy:

- 1.Otvorená komunikácia
- 2.Dôstojnosť ľudskej osoby, sebaúcta, pozitívne hodnotenie seba
3. Pozitívne hodnotenie iných
4. Tvorivosť a iniciatívy
- 5. Vyjadrovanie citov**
- 6. Empatia**

7. Asertivita

8. Reálne a zobrazené vzory

9. Prosociálne správanie

10. Komplexná prosociálnosť
11. Etika- hľadanie koreňov prosocialneho správania
12. Etika a ekonomické hodnoty
13. Etika a náboženstvo
14. Rodina, v ktorej žijem
15. Výchova k manželstvu a rodičovstvu
16. Ochrana prírody a životného prostredia

5.1 Prierezové témy

- **Osobnostný a sociálny rozvoj**
- **Multikultúrna výchova**
- **Environmentálna výchova**
- **Mediálna výchova**
- **Tvorba projektu a prezentačné zručnosti**

Charakteristika prierezovej témy Osobnostný a sociálny rozvoj:

Prierezová téma **Osobnostný a sociálny rozvoj** v základnom vzdelávaní kladie dôraz na formatívne prvky, orientuje sa na subjekt i objekt, je praktická a má využitie v bežnom živote. Reflektuje osobnosť žiaka, jeho individuálne potreby a zvláštnosti. Jeho zmyslom je pomáhať každému žiakovi utvárať praktické životné spôsobilosti/zručnosti.

Špecifikom prierezovej témy **Osobnostný a sociálny rozvoj** je, že učivom sa stáva sám žiak, stáva sa ním konkrétna žiakova skupina a stávajú sa ním situácie bežného života. Jej zmyslom je pomáhať každému žiakovi hľadať vlastnú cestu k životnej spokojnosti založenej na dobrých vzťahoch k sebe samému i k ľuďom a k svetu.

Vzťah prierezovej témy k ETV

- zameranie na jedinca, človeka v spoločnosti
- ľudské vzťahy, zásady ľudského spolužitia

Charakteristika prierezovej témy Multikultúrna výchova:

Prierezová téma **Multikultúrna výchova** v základnom vzdelávaní umožňuje žiakom zoznamovať sa s rozmanitosťou rôznych kultúr, ich tradíciami a hodnotami. Na pozadí tejto rozmanitosti si potom žiaci môžu lepšie uvedomovať svoju vlastnú kultúrnu identitu, tradície a hodnoty.

Multikultúrna výchova sprostredkúva poznávanie vlastného kultúrneho zakotvenia a porozumenia odlišným kultúram. Rozvíja zmysel pre spravodlivosť, solidaritu, toleranciu, vedie k chápaniu a rešpektovaniu neustále sa zvyšujúcich sociokultúrnych rozmanitostí.

Vzťah prierezovej témy k ETV

- zameranie na jedinca, človeka v spoločnosti / uplatňovanie svojich práv s rešpektovaním práva druhých, tolerancia odlišných záujmov, názorov i schopnosti druhých
- ľudské vzťahy, zásady ľudského spolužitia /interkultúrne kontakty/

- zameranie na rozpoznanie prejavov rasovej neznášanlivosti a na prevenciu vzniku xenofóbie

Charakteristika prierezovej témy Environmentálna výchova:

Prierezová téma **Environmentálna výchova** vedie jednotlivca k pochopeniu komplexnosti a zložitosti vzťahov človeka a životného prostredia, t.j. k pochopeniu nutnosti postupného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti a k poznaniu významu zodpovednosti za konanie spoločnosti a k poznávaniu významu zodpovednosti za konanie spoločnosti i každého jednotlivca. Umožňuje sledovať a uvedomovať si dynamicky sa vyvíjajúce vzťahy medzi

Vzťah prierezovej témy k ETV:

- odкрýva súvislosti medzi ekologickými, technicko-ekonomickými a sociálne javmi s dôrazom na význam preventívnej obozretnosti v konaní a ďalšie princípy udržateľnosti rozvoja spoločnosti

Charakteristika prierezovej témy Mediálna výchova:

Prierezová téma **Mediálna výchova** v základnom vzdelávaní ponúka elementárne poznatky a zručnosti týkajúce sa mediálnej komunikácie a práce s médiami. Média a komunikácia predstavujú veľmi významný zdroj skúseností, zážitkov a poznatkov pre stále väčší okruh **Mediálna výchova** má vybaviť žiaka základnou úrovňou mediálnej gramotnosti.

Tá zahŕňa osvojenie si niektorých základných poznatkov o fungovaní a spoločenskej role súčasných médií /o ich histórii, štruktúre fungovania/, získavanie zručností podporujúcich poučených, aktívnych a nezávislých zapojení jednotlivca do mediálnej komunikácie.

Vzťah k predmetu ETV

- je zameraná na systematické vytváranie kritického odstupu od medializovaných správ a na schopnosť interpretovať mediálne správy z hľadiska ich informačnej kvality /spravodajstvo z hľadiska významu a vierohodnosti správy a udalosti, reklamu z hľadiska účelnosti ponúkanej informácie.../

Charakteristika prierezovej témy Tvorba projektov a prezentačné zručnosti:

Má spoznať svoje schopnosti pri aplikácii získaných informácií na konkrétne riešenia danej problematiky, prezentovať sa prostredníctvom vlastnej práce, projektu a vedieť pracovať skupine.

Žiak sa má počas vypracovania projektu naučiť samostatne si zorganizovať svoju prácu

Vzťah k predmetu ETV: Žiak má vedieť:

- Kultivovane prezentovať svoje výsledky, produkty, názory
- Prijatť kompromis alebo stanovisko inej strany
- vybrať si a použiť vhodnú formálnu štruktúru na prezentáciu výsledkov svojej práce
- plánovať, organizovať, riadiť a viesť svoju prácu, tím i seba samého

Prierezové témy a ich skratky

/podľa číselníka UIPŠ/:

- **Osobnostný a sociálny rozvoj- OSR**
- **Multikultúrna výchova - MUV**
- **Environmentálna výchova- ENV**

- Mediálna výchova - MDV
- Tvorba projektu a prezentačné zručnosti- TBZ

6.Kritériá a stratégie hodnotenia

Individuálne hodnotenie žiakov - prihliadanie na jeho základné komunikačné zručnosti, základné úkony spoločenského správania, kultivovanosť v prejave svojho názoru, pozitívny postoj k rôznym situáciám, asertívnosť pri riešení problémov, prejavy empatie a pod. Predmet nie je klasifikovaný známku. Hodnotenie je realizované slovnou formou – pochvala, povzbudivé slová, atribúcia kladných vlastností a postojov, ďalšie dohodnuté formy hodnotenia– systém hodnotenia môže vyučujúci vytvoriť a stanoviť priamo so žiakmi.

7.Učebné zdroje:

Názov tematického celku	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje
6.ročník 1.Identifikácia a vyjadrenie vlastných citov 2.Empatia 3.Asertivita 4.Pozitívne vzory 5.Prosociálne správanie	L.Lenž,O.Krížová Metodický materiál k predmetu Etická výchova I.II.III. Metodické centrum Bratislava,1993 O.Krížová Metodická príručka ETV pre 9.ročník ZŠ Metodické centrum v Bratislave,1998 Š.Matula Cesta, Program a metodická príručka,1999	dataprojektor PC videoprehrávač	Prezentácie pracovné zošity videonahrávky ETV - k jednotlivým témam	Prezentácie pracovné zošity videonahrávky ETV - k jednotlivým témam

6.ročník:

1 hodina týždenne

33 hodín ročne

Téma:	Obsahový štandard:	Výkonový štandard:
I. TC: Identifikácia		

a vyjadrenie vlastných citov		
Identifikácia citov	Uvádzanie žiakov do tajomstva citového života	Žiak vie: Pochopiť dôležitosť identifikácie citov a pocitov, uvedomiť si , aké sú reakcie na to, čo vnímam. A: Pocity jedného dňa
Pocity	Definovanie citov a pocitov	Vie si vytvoriť vlastný postoj vnímania situácií, vedieť reagovať na svoje pocity, uvedomiť si dôležitosť verbálnej komunikácie. A: Súhlasíš alebo nie?
Príjemné a nepríjemné pocity	Delenie citov a pocitov, identifikácia vlastných citov a citov a pocitov iných	Vie reagovať na to, čo vnímam, vedieť identifikovať pocity iných. A: Akú farbu má pocit...
City a rozvoj charakteru	Pomenovanie, pochopenie, vyjadrenie a spôsob usmerňovania vlastných citov	Vie rozlišovať kladné a záporné stránky ľudského charakteru, vzbudiť záujem na získavanie kladných charakterových vlastností. A: Priateľstvo znamená deliť sa.
Ako správne prejsť city	Pomoc pri verbalizácii citového sveta – ponúknuť žiakom paletu vyjadrení pre to, čo prežívajú	Vie zvládnuť a spracovať svoje pocity, prehĺbiť povedomie vlastnej dôstojnosti. A: Kresba hnevu
Vyššie emócie v rozvoji charakteru		Žiak vie rozvíjať schopnosť vyšších citov. A: Šťastný alebo nešťastný A: Teraz sa cítim ako...
II. TC – Kognitívna a emocionálna empatia, pochopenie druhých, vžitie sa do situácie druhých		
Empatia uľahčuje komunikáciu medzi ľuďmi	Rozvoj empatického vnímania iných ľudí	Vie sa vžiť do situácie iných ľudí, do ich citov, pochopiť úlohu empatie v živote človeka. A: ukážky z literatúry / Slepacia polievka pre dušu/
Kognitívna empatia	Dôležitosť kognitívnej empatie pre seba samého	Vie vysvetliť pojem, pochopiť potrebu jej použitia v bežnom živote A: Mám dost' priateľov
Emocionálna empatia	Dôležitosť emocionálnej empatie pre seba samého	Vie odlíšiť emocionálnu empatiu od kognitívnej, pochopiť druhých, vedieť prejsť účasť na ich problémoch. A: Obhajca
Pochopenie súrodencov	Dôležitosť empatie v rodine	Vie formovať kladný vzťah k rodine, súrodencom., pochopiť rozdielnosti a príbuznosť, porozprávať, ako žije naša rodina.

		A: Pomaranč, mandarinka, jablko
Predpokladanie reakcie iných	Rozvoj jednotlivých zložiek empatie	Pomocou empatie vie predpokladať reakciu iných A: Šiesty zmysel
Empatia v každodennom živote	Rozvoj empatie – počúvanie, podobná skúsenosť, citlivosť, vyprázdnenie sa pre druhého, samotné zažívanie zo strany druhých	Formuje empatické cítenie v skupine, vie prejavíť empatické cítenie v každodennom živote. A: Topánky
III. TC – Zvládnutie asertivity		
Správanie – pasívne, agresívne, asertívne	Výhody a nevýhody všetkých troch typov správania	Vie rozlíšiť jednotlivé druhy správania, pochopiť pojem asertivita, stotožniť sa s pocitom asertívneho správania. A: Ďakujem, neprosím si!
Pochopenie významu asertivity	Vysvetlenie podstaty asertivity – pokojné presadzovanie svojich názorov bez toho, aby sme ubližovali inému	Pochopí, že správať sa asertívne znamená ostať sám sebou. A: Psík v zrkadlovej sieni
Odmietnutie	Bránime sa proti manipulácii	Vie kultivovane povedať nie, prehlbovať komunikačné schopnosti a odvahu konať v záujme správneho názoru. A: Si dosť odvážny?
Sťažnosť a kritika	Bránime sa proti útokom	Vie sformovať a adresne prejavíť vhodným spôsobom sťažnosť, kritiku, vedieť rozlišovať oprávnenú a neoprávnenú kritiku. A: „Zlosť.“
Obhajoba seba a svojich práv	Bránime svoje práva	Vie vyjadriť svoj názor asertívnym spôsobom, zdôrazniť asertivitu zameranú na prosociálnosť. A: Dramatizácia scénok
Asertívne práva	Učíme sa vyjadriť svoj názor	Vie vyjadriť svoj názor a vedieť si ho obhájiť asertívnym spôsobom, poukázať na nevhonosť manipulačných práv. A: využiť videonahrávku k asertívnym právam
Riešenie konfliktov	Spôsoby správania v kolíznych situáciách	Chápe nácvik asertívneho spôsobu riešenia konfliktov, dôležitosť kultivovaného riešenia problémov, optimistický postoj ako trvalé nastavenie ľuského života.
IV. TC – Pozitívne vzory správania v histórii a literatúre		
Pozitívne a negatívne vzory	Vysvetlenie pojmov vzor, model, idol	Rozvíja schopnosť mravného úsudku na modeloch správania, ktoré sú prezentované v médiách. A: využiť videonahrávku zameranú na vzory správania zo súboru EV

Pozitívne vzory správania v histórii	Čo je to dobro a zlo v ľudskom živote – z pohľadu histórie	Učí sa napodobňovaním svojich vzorov, vedieť poznávať a spoluprežívať správanie druhého.
Pozitívne vzory správania v literatúre	Čo je dobro a zlo – z pohľadu literárnych postáv	Naučí sa vnímať možnosť pozitívneho ovplyvnenia cez literatúru.
V.TC – Pozitívne vzory v každodennom živote / “hrdinovia všedných dní”/		
Moje okolie a dobrí ľudia	Vnímame ľudí okolo seba	Viedie k citlivosti a vnímaniu ľudí okolo seba. Hľadať dobrých ľudí – čo si na nich najviac cením?
Anonymný hrdina	Ako by som chcel žiť a ako nie, ako kto a prečo?	Učí sa viesť k naplneniu ich snov v osobnom i profesionálnom živote. A: osobný erb
Môžem byť aj ja vzorom pre iných?	Každý človek je pozvaný k naplneniu svojho života dobrom originálnym spôsobom	Prostredníctvom vlastnej sebareflexie sa zamyšľa nad otázkou, či môžem byť vzorom pre iných.
Pozitívne vzory správania v každodennom živote	Čo je dobro a zlo v každodennom živote, ako sa prejavuje na správaní jednotlivcov a skupín a s akými dôsledkami pre jednotlivcov a skupiny	Hľadá svoj vzor
VI. TC – Prosociálne správanie		
Čo môžem urobiť pre druhých	Komponenty prosociálneho správania	Učí sa zmapovať možnosti, čo môžem urobiť pre druhých.
Prijímať a dávať	Správanie v prospech druhého	Pochopí, že prijímať a dávať sú základné prvky v medziľudských vzťahoch
Prosociálne správanie	Správanie v prospech druhého bez očakávania protislužby alebo vonkajšej odmeny	Naučí sa prosociálnemu správaniu vo vzťahu k triede, rodine, svojmu okoliu...
Spolupráca	Druhy prosociálneho správania – pomoc, darovanie, delenie sa, spolupráca, priateľstvo	Overí si schopnosť spolupracovať s druhými, vie vyvíjať tvorivé nápady.
Priateľstvo	Druhy prosociálneho správania	Uvažuje o hodnotách priateľstva, uvedomiť si hodnoty triedneho kolektívu a vedome ho budovať. A: Recept na dobrého priateľa
Prosociálne správanie v každodennom živote	Druhy prosociálneho správania v bežnom živote	Naučí sa prekonať averziu k ľuďom, vedieť sa aj k nim správať prosociálne. Zrealizovať konkrétnu akciu zameranú na prosociálne správanie.

